

Viborg Kommune
Børnehuset Møllebakken

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 3-6 ÅR

Hjernen&Hjertet

RAMBOLL

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	3
1.1 Indledning	3
1.2 Værdier	4
1.3 Pædagogiske principper	5
1.4 Læringsforståelse	6
2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	8
2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL	8
2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV	10
2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION	10
2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN	11
2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	12
2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG	12
3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	14
3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN	14
3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER	14
3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION	14
3.4 METODER TIL EVALUERING	14
3.5 DAGTILBUDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS	15
4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER	16
4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	16
4.2 SOCIALE KOMPETENCER	17
4.3 SPROGLIG UDVIKLING	18
4.4 KROP OG BEVÆGELSE	20
4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER	21
4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER	22
5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE	24
5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ	24
5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER	24
6 AFSLUTNING	25

1 INDLEDNING

1.1 Indledning

Kommunens fastsatte indledning

Den pædagogiske læreplan skal ses som et arbejdsredskab til at kvalificere og dokumentere 0-6-åriges læring og udvikling. Vi har i Viborg Kommunes Dagtilbud særlig fokus på de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene. Læreplanen skal sikre, at børnenes trivsel, udvikling og læring er i fokus, så børnene i samarbejde med forældre bliver rustet til at mestre de udfordringer, de møder. Læreplanen skal bruges som et dagligt, pædagogisk redskab til planlægning, refleksion, evaluering og dermed til udvikling af kvaliteten i de læringsmiljøer, vi tilbyder børnene.

I Dagtilbud i Viborg Kommune rettes blikket mod kerneopgaven – opgaven vi løser sammen til gavn for barnet. Når vi udarbejder den pædagogiske læreplan, skal vi have forståelse for kerneopgaven, og bevidstheden om, hvordan vi sammen løser opgaven, skal være indeholdt i de opstillede mål og tiltag.

Ledelsen bør sikre, at bestyrelsen får forelagt det arbejde, som ledelse og personale foretager i forbindelse med udarbejdelsen, godkendelsen, evalueringen og opfølgningen af den pædagogiske læreplan.

Denne pædagogiske læreplan er gældende for perioden 2017 til 2018.

Dagtilbuddets indledning

Vores læreplan er det redskab der bl.a. med baggrund i systematisk evaluering og refleksion af vores pædagogiske praksis skaber veje og mål for den kommende periode. Målet med vores læreplan er overordnet at skabe kvalitet i det pædagogiske arbejde. Kvalitet med den hensigt, at opnå den størst mulige trivsel, læring og udvikling for alle børn. Denne hensigtserklæring rettet mod kerneopgaven går hånd i hånd med de krav og forventninger vi som personale stiller til os selv således, at vi i vores arbejde opnår størst mulig tilfredshed og arbejdsglæde der slutter ringen og dermed igen smitter af på kvaliteten.

Nogle af vores mål vil være de samme som i tidligere versioner idet de stadig er aktuelle og fundamentale.

På en af vores ugentlige ture ud af huset. Her er det Ulbjerg Klint, der udforskes med flot udsigt over fjorden.

1.2 Værdier

Kommunens fastsatte værdier

Værdisættet fra "Lys i øjnene" udgør det fælles grundlag for arbejdet med børn i Viborg Kommune:

- Ethvert barn er unikt og kompetent og skal mødes som sådan.
- Børn deltager aktivt i sunde fællesskaber. Derfor vil vi skabe sammenhæng og helhed i børns liv.
- Børn er forældrenes ansvar. Derfor samarbejder vi med forældrene om deres børns udvikling og trivsel.
- Børn møder engagerede og faglig kompetente voksne. Derfor anvender vi den viden, der virker.
- Alle arbejder målrettet med en sundhedsfremmende, forebyggende og tidlig indsats. Derfor har vi særligt fokus på det brede tværfaglige samarbejde i nærmiljøet.

Derudover er "Det Strategiske Hus" Viborg Kommunes samlede vision, mission og strategi for dagtilbud. Vi vil:

- Være anerkendende og fokusere på børnenes ressourcer.
- Understøtte læring i børnefællesskaber.

Dagtilbuddets værdier

Med udgangspunkt i Viborg Kommunes Børne- og Ungdomspolitik vil en anerkendende og inkluderende pædagogik være fundamentet i vort pædagogiske arbejde.

Det er overvejende vi voksne der bærer ansvaret for institutionskulturen. Hvis vi bestræber os på, at se det positive frem for det negative i livet - hvis vi viser åbenhed over for hinanden, varme og forståelse, vil det smitte og få stor betydning for det sociale liv i institutionen.

Vi er modeller for børnene, og den særlige stemning betyder meget for hvordan børnene ser på, møder, snakker, respekterer og viser omsorg for hinanden. Vi kan ikke planlægge venskaber - men vi kan skabe forudsætninger for, at de kan trives.

Konstruktionen som samdrevet institution (kaldet "SDI") betyder hos os, at der er en værdifuld samhørighed børnene imellem lige fra børnehaven til de største børn i skolen. Børn får meget ud af at være sammen med nogle større/mindre end dem selv og det kan udvikle en kontakt der varer i flere år og som kan få stor betydning f.eks. i forbindelse med mødet med skolen.

Store børn opdager i samværet med de små, at de har nogle evner, som bliver værdsat af de yngre. Oplevelser på Møllebakken handler meget om vi voksnes lydhørhed over for børnenes egne udspil, at vi er i stand til at gribe børnene i det øjeblik de er motiverede. Det vil sige, at vi skal være opmærksom på at udnytte deres motivation som løftestang til læring og udvikling.

Det skal være kendetegnende for stedet, at der fra både børn og voksne er opmærksomhed, virksomhed og kreativitet og at hvert enkelt barn mødes på dets udviklingstrin.

Hver familie skal føle sig velkommen hver dag.

På Møllebakken ønsker vi:

- at Møllebakken skal være det trygge hjem, mens mor og far er på arbejde.
- at der gives mulighed for, at børn kan udvikle sig individuelt.
- at give tid til leg på barnets egne præmisser.
- at give mulighed for barnet, til at udvikle sin kreativitet og livsglæde.
- at understøtte barnets selvværd.
- at lære barnet, at blive en del af et fællesskab.
- at der skabes trygge afgrænsede rammer, hvor barnet kan udvikle sig både fysisk og psykisk med ansvarlige voksne, der viser en farbar vej.
- at vi voksne jævnligt er i kontakt med barnets forældre om alt det, der vedrører barnet.

1.3 Pædagogiske principper

Kommunens fastsatte pædagogiske principper

1. Princip: Det pædagogiske arbejde skal tilrettelægges, så det enkelte barn sikres den bedst mulige udvikling og læring i hele dets hverdag.
2. Princip: Der skal være fokus på at skabe de bedst mulige læringsmiljøer, hvor der tages hensyn til barnets perspektiv og det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.
3. Princip: De professionelle guider alle børn i forhold til at opleve værdien af fællesskab.
4. Princip: Dialog og samarbejde med forældre og netværk er en naturlig del af arbejdet med at sikre børns trivsel og læring.
5. Princip: Der fremmes en kultur, hvor arbejdet med IT er en naturlig del af det daglige arbejde.

Dagtilbuddets pædagogiske principper

1. Princip: TOPI redskabet sætter fokus på alle børn og er med til at sikre det enkelte barns udvikling og trivsel.
2. Princip: Møllebakken skal være det trygge hjem mens mor og far er på arbejde.
3. Princip: Vi bestræber os hele tiden på at møde barnet på en anerkendende måde og med et anerkendende sprog - Alt personale har deltaget i Marte Meo kurser og der arbejdes kontinuerligt på at styrke implementeringen i den daglige praksis.
4. Princip: Børn med særlige behov sikres særlig pædagogisk indsats gennem bl.a. TOPI redskabet.
5. Princip: Give tid til leg på barnets egne premisser
6. Princip: Legepladsens indretning giver fine muligheder for bevægelse og motorisk udvikling.
7. Princip: En daglig dialog med forældrene om barnets hverdag er med til at sikre barnets trivsel og læring. Daglig billedokumentation fortæller om barnets hverdag.
8. Princip: Vi er lydhøre overfor børnenes egne udspil og udnytter deres motivation og nysgerrighed.

1.4 Læringsforståelse

Kommunens fastsatte læringsforståelse

Jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud":

Tidlig læring er centralt for udvikling af børns potentialer og kompetencer. Oplevelsen af tryghed og tillid er de bedste betingelser for læring og udvikling. Tilknytningen er af stor betydning for børns udviklings- og læringsprocesser.

Læring handler om dannelse og udvikling og er en forandringsproces, der fremmer tilegnelsen af nye kompetencer. Det er en proces, hvor barnet omformer og udvikler sin viden, forståelse og færdigheder.

Begreberne læring og udvikling går hånd i hånd. Barnet lærer, når det udvikler sig og udvikler sig, når det lærer. Begrebet læring kan også være et synonym for socialisering og/eller dannelse og knytter sig til barnets refleksion, handlinger og identitet.

En af de grundlæggende tanker bag den pædagogiske læreplan er, at hvert barn er medskabere af sin egen læring – en læring, som personalet skal støtte, guide og udfordre, hvad enten der er tale om planlagte aktiviteter eller spontant opståede situationer. Derfor har hele læringsmiljøet en betydning for børnenes udvikling og læring.

Ved læringsmiljø forstås bredt dagtilbuddets kultur og atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organiseringen og de metoder, der bliver brugt i de enkelte dagtilbud til at fremme børnenes læring.

Man kan også sige, at læring på en gang foregår i et spændingsfelt mellem det kognitive, psykodynamiske og samfundsmæssige - altså mellem barnets erkendelse, mestring, motivation, følelser og omgivelserne.

Dagtilbuddets læringsforståelse

Læringsforståelse - Læringsmiljø

Det skal være kendetegnende for Møllebakken, at der fra både børn og voksne er opmærksomhed, virksomhed og kreativitet og at hvert enkelt barn mødes på dets udviklingstrin.

Vi definerer læring som det, der er sket, når barnet kan mestre noget, som det ikke har kunnet før. Vi opfatter læring som en dynamisk proces, der foregår i et dialektisk samspil med det eller dem der omgiver barnet.

Vores anskuelse og pædagogiske praksis kan defineres ved hjælp af nedenstående 3 læringsrum.

Læringsrum 1 Voksenskabt læring - den voksne går foran barnet
Aktiviteter med et fastlagt indhold.

Læringsrum 2 Voksenstøttet læring - den voksne går ved siden af barnet
Barnets ideer, forslag og handlinger former projektet.

Læringsrum 3 Leg og spontane oplevelser - den voksne går bagved barnet
Den voksne er "usynligt" tilstede. Barnet bestemmer selv indhold og form indenfor udstukne rammer.

Illustration 2

	Børn har ringe indflydelse på form og indhold	Børnene har høj indflydelse på indhold og form
De voksne har høj grad af indflydelse på indhold og form	1. Læringsrum Voksenskabtlæring. Den voksne går foran barnet. Den voksne har sat et bestemt indhold på programmet. Børnene skal lære noget bestemt.	2. Læringsrum Voksenstøttet læring. Den voksne går ved siden af barnet. Den voksne støtter og udvikler sammen med børnene. Børnenes medbestemmelse er medtænkt i projekter og aktiviteter. Støtte børns læring gennem samtaler. F.eks. følge børnenes spor.
De voksne har lav grad af indflydelse på indhold og form		3. Læringsrum Leg og spontane oplevelser. Den voksne går bagved barnet. Den voksne skaber muligheder og udfordringer gennem tilrettelæggelse af et miljø for leg og oplevelser. De pædagogiske handlinger ligger underforstået i miljøet. F.eks. ved overvejelser over legepladsens indretning.

Fig. 1: De tre læringsrum (Basil Bernstein 2001)

2 GENERELLE RAMMER FOR ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

2.1 DE OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

Kommunens fastsatte overordnede læringsmål

For at børnene kan mestre eget liv og bliver robuste, har det jf. "Læreplaner og pædagogisk praksis - En vejledning til det pædagogiske personale i Dagtilbud" betydning, at:

- de professionelle gennem fællesskabet giver børnene mulighed for at lære at samarbejde og være en del af et struktureret og ustruktureret samvær
- de professionelle giver børnene mulighed for, at de kan mærke sig selv, sætte ord på følelser og behov
- de professionelle giver børnene mulighed for at tænke over egne handlinger og have omtanke for andre.

Disse almene kompetencer bliver udviklet i læringsmiljøer, hvor børn og voksne er sammen om aktiviteter, der stimulerer barnets sprog, motorik, viden om natur og naturfænomener samt kunst og kultur.

Jf. "Lys i øjnene" er det Byrådets mål:

- at børn bliver så dygtige, som de kan, trives og bliver livsduelige voksne. Det gør vi ved at inddrage og aktivere børnene i læringsprocessen og lade dem anskueliggøre den
- at børn, forældre og professionelle indgår i et forpligtende samarbejde. Det gør vi bl.a. ved at sætte ind på sprogområdet og herunder yde en særlig indsats for familier med flere sprog

Dagtilbuddets overordnede læringsmål

Alsidig personlig udvikling:

Der skal være plads og mulighed til fordybelse

Mindre grupper til samling - niveau/aldersopdeling

Vi anvender Trin for Trin materialet

Vi anvender metoden "Den rare stol" fra DCUM.

At vi alle bevidst bruger vores konfliktløsningsmodel "Konflikt uden tabere"

Dialogisk Læsning

Sociale kompetencer:

Materialet Trin for Trin anvendes i aldersopdelte grupperinger

I Samlinger snakkes der om det med at behandle hinanden ligeværdigt - gerne i relation til konkrete situationer.

Børnene støttes i konkrete situationer i at udvise hjælpsomhed, omsorg og medfølelse overfor hinanden.

Sproglig udvikling:

Sprogarbejdet i huset bliver varetaget af 3 sprogpædagoger, hvilket giver et godt fundament for en solid indsats med fokus på:

-Fokuseret indsats

-Sprogpakken

-Målrettet arbejde med Førskolebørn

-Dialogisk læsning, rim, remser, sang

-Skuespil, drama

-Børn med sproglige vanskeligheder tages ud i små grupper

-Sprogstimulerende indretning og udsmykning af inde- og udearealer.

Krop og bevægelse:

Bevægelseslege på flere niveauer

Børnemassage

Aktiviteter i Kulturcentrets hal

Ud af huset-aktiviteter mindst en gang om ugen

Emneuger om eks.vis krop og bevægelse.

Naturen og naturfænomener:

Studere smådyr og fugle

Samle blomster og blade

Bruge Ipads til nærmere undersøgelser

Dyrkning i højbede Projekt: "Fra have til mave".

Børnene er med til at samle og sortere affald hen over året.

Kulturelle udtryksformer og værdier:

Vi følger årets forskellige højtider som Fastelavn, Påske, Høst og Jul.

Deltagelse i særlig tilrettelagt børne-julegudstjeneste

Gennem året vil vi i samlingsstunde og spontant synge sange og lege sanglege.

Deltagelse i teater og musik sammen med skolen

Bamsebiblioteket

2.2 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Kommunens fastsatte læringsmål for børn med særlige behov

Jf. TOPI (Tidlig opsporing og indsats) arbejder vi ud fra tre grundlæggende værdier:

1. Barnets adfærd ses i den sociale kontekst, hvori barnet indgår. Fokus på barnets ressourcer og ikke dets mangler.
2. Forældrene er aktive samarbejdspartnere. Forældrene er en ressource.
3. Det tværfaglige professionelle samarbejde og de tværfaglige ressourcer vægtes højt. Der skabes fælles begreber og forståelse af hinandens praksis.

I forhold til børn, som viser tegn på mistvivsel, skal analysemodellen anvendes til at undersøge barnets signaler som grundlag for en tidlig indsats.

Dagtilbuddets læringsmål for børn med særlige behov

Vi anvender TOPI redskabet i forhold til de retningslinjer der er udstukket. Trivselsundersøgelserne sikrer en god "screening" af alle børn, hvad enten det drejer sig om børn i god trivsel eller børn med særlige behov. Drøftelserne i personalegruppen giver et bredt og nuanceret billede af det enkelte barns ressourcer og behov. Når vi anvender Analysemodellen får vi stillet ekstra skarpt på de problemstillinger barnet befinder sig i. Forældreinvolveringen med bl.a. udarbejdelsen af Handleplanen klargør de mål der i fællesskab sættes og som vi sammen arbejder hen imod.

Der samarbejdes med relevante fagpersoner som psykolog, talepædagog, fysioterapeut, sagsbehandler, ressourcekorps

2.3 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR METODER OG AKTIVITETER TIL INKLUSION

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter til inklusion:

Vi arbejder i perioder med Trin for Trin materialet. Senest har vi brugt det i aldersopdelte drenge og pigegrupper.

Trin for Trin er et materiale der bl.a. bliver anvendt i daginstitutioner og har til formål at styrke børnenes sociale og følelsesmæssige kompetencer. Ved hjælp af hånddukker, billeder og rollespil giver materialet børnene forslag til håndtering af almindelige sociale samspilssituationer.

I førskolegruppen har vi i flere år anvendt en model fra DCUM der hedder "Den rare stol".

Ved hjælp af den rare stol kan børn få øje på egne og andres styrker og ressourcer, da hvert barn modtager anerkendende udsagn fra de øvrige børn i gruppen. Det øger det enkelte barns selvværd, selvtillid, tilhørsforhold og trivsel i børnegruppen.

Metoden øver børnene i at udvise empati og tolerance, samtidig med at det enkelte barns selvforståelse, selvværd og selvtillid styrkes. Alle har brug for anerkendelse og for at udvikle sig og føle sig som en del af et fællesskab. Den rare stols positive fokus på børnenes styrker og ressourcer giver det enkelte barn større selvforståelse og selvværd. Børnegruppen opbygger tillid til hinanden og bliver opmærksomme på hinanden. Det er godt for fællesskabsfølelsen, trivslen og relationerne børnene imellem.

Den rare stol er med til at:

- styrke og udvikle børns selvtillid, selvbevidsthed og selvværd
- øve børn i at være i centrum og tage imod ros
- øve børn i at være lyttende og have respekt for den, som sidder i stolen
- styrke børn i at være anerkendende og sige gode ting til hinanden
- styrke børnegruppens fællesskabsfølelse og relationsdannelse.

2.4 ARBEJDET MED LÆRINGSMÅL FOR SPROGINDSATSEN

Kommunens fastsatte sprogindsats

Alle 3-årige skal sprogvurderes. Det anbefales, at de 3-årige - når vurderingen viser, at de har behov for en særlig eller fokuseret sprogindsats - revurderes ved en 5-årsscreening. Det er lederens ansvar at udføre sprogvurderingen og sætte en eventuel sprogindsats i værk. Til sprogvurderingen anvendes Rambølls modul, og den foretages af en pædagog i institutionen.

Dagtilbuddets sprogindsats

Igennem de sidste ca. 10 år har børnehaven's pædagoger med særlig sproguddannelse arbejdet målrettet med sprogvurderinger og særligt tilrettelagte sprogforløb. Mange års praksis suppleret med kurser og efteruddannelse betyder at børnehaven kan præstere en fagligt velfunderet sprogindsats i forhold til de fleste almindeligt forekommende sprogvanskeligheder herunder også arbejdet med 2 sprogede.

Ved særlige sprogvanskeligheder samarbejdes der med Sproggruppens Tale-hørekonsulenter.

Forældreinvolvering indgår naturligt. jf. TOPI.

Alle 3 årige og alle 5-årige sprogvurderes.

2.5 ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Kommunens fastsatte arbejde med overgange og sammenhæng

Det er Byrådets mål, at der er sammenhæng og helhed i børnenes liv. Det gør vi ved at arbejde systematisk med at skabe gode overgange for børn og inddrage forældrene i det arbejde.

I Viborg Kommune ønsker vi, at der opstilles mål for overgange mellem dagpleje og børnehus for at sikre, at alle børn får den bedst mulige overgang fra et dagtilbud til et andet. For at sikre at vigtig viden ikke går tabt i overgangene, har Viborg Kommune udviklet en fælles overgangsmodel og et fælles overgangsskema i forbindelse med TOPI.

Dagtilbuddets arbejde med overgange og sammenhæng

Det overordnende mål er at skabe så god og tryk en overgang fra dagpleje til børnehave og børnehave til skole. som muligt for både barn og forældre.

Ved overgang fra Dagpleje til børnehave arbejder vi bl.a. med:

- dagplejerne er fast på besøg i børnehaven hver anden uge.
- der udsendes info-materiale om børnehaven med invitation til forældre/barn om forbesøg
- der afholdes overleveringssamtale jf. TOPI mellem dagpleje, børnehave og forældre forinden start.

Ved overgang fra børnehave til skole arbejder vi bl.a. med:

- børnehavebørnene deltager i emneuger sammen med skolebørnene
- forårets emneforløb afsluttes med Forårsfest for alle børn og forældre i børnehave og skole
- hen over foråret og frem til skoleferien kommer bh.kl.læreren på besøg i børnehavens førskolegruppe ca. 2 gange/mdr.
- hen over foråret og frem til skoleferien er førskolebørnene "i skole" en gang om ugen.
- der udarbejdes TOPI overleveringspapirer som drøftes med bh. kl. lærer og forældre.
-

2.6 METODER OG AKTIVITETER I ARBEJDET MED OVERGANGE OG SAMMENHÆNG

Dagtilbuddets metoder og aktiviteter i arbejdet med overgange og sammenhæng

Overgang fra Dagpleje til børnehave:

Dagplejens fastlagte besøg hver anden uge er værdifuldt ikke bare i forhold til barnet, men også for personalet. Barnet opnår en god fortrolighed med personale, børn og rammer i børnehaven. Personalet får et godt forhåndskendskab til dagplejebarnet.

Overgang fra børnehave til skole:

Efter sommerferien dannes der gruppe af de kommende skolebørn. Gruppen har sit eget grupperum hvor der er mulighed for at fordybe sig i særligt skolerelaterede aktiviteter.

Beskæftigelsesmaterialer, rummets indretning og udsmykning retter sig mod den kommende skolegang. I samlingsstunde spores børnene efterhånden mere og mere ind på skolerelaterede aktiviteter ,hvor der blandt meget andet arbejdes med tal, bogstaver, rim, remser, begreber og små skrive- og matematikopgaver.

Sprog materialet HIT med LYDEN anvendes.

Der bruges Ipads til eks.vis særligt udvalgte pædagogiske spil og til internetadgang.

Førskolegruppen arbejder koncentreret med små sjove og spændende opgaver. Et målrettet pædagogisk arbejde i børnehaven i kombination med en række førskoleaktiviteter i samarbejde med skolen er med til at sikre en god skolestart.

3 PRIORITERING, DOKUMENTATION OG EVALUERING AF ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

3.1 FAKTA OM INSTITUTIONEN

Dagtilbuddets beskrivelse:

Der er pt. indskrevet 28 børn. I samlings- og spisesituationer er børnene opdelt i 2 grupper. "Kirkeuglerne" som består af 14 børn (5-6 årige Førskolebørn) og "Klintetroidene" der består af 14 (3-4 årige.)

Vi har 6 børn med anden etnisk baggrund hvilket gør, at vi arbejder med særligt tilrettelagte sprogforløb.

Personalegruppen består af 4 pæd., 1 pæd. ass. og 1 pæd. medhj.

3.2 PRIORITERING - LÆREPLANER

Alle læreplanstemaer har bidraget lige meget til børnenes udvikling

Kommentar:

Vi kan ikke beskrive hvor meget vi procentuelt prioriterer det enkelte læreplanstema. I vore aktiviteter indgår flere- eller endog alle temaerne i en eller anden udstrækning og mere eller mindre målrettet.

3.3 VÆRKTØJER TIL DOKUMENTATION

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at følgende værktøjer særligt benyttes til dokumentation af arbejdet med læreplanerne:

- Praksisfortællinger
- Foto
- Iagttagelser/observationer

3.4 METODER TIL EVALUERING

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, at der er benyttet følgende metoder til at evaluere arbejdet med læreplanerne:

- TRAS
- ECERS
- SMTTE

3.5 DAGTILBUDDETS ANVENDELSE AF EVALUERING TIL UDVIKLING AF DEN PÆDAGOGISKE PRAKSIS

I forbindelse med udarbejdelsen af læreplanerne er det angivet, hvordan evalueringer skal anvendes til udvikling af den pædagogiske praksis:

Læreplansarbejdet er fast på P-møde dagsorden under punktet: "Gør vi det vi siger vi gør ?" Praksisfortællinger anvendes systematisk ved at være fast punkt på P-møde. Medarbejderne medbringer på skift en fortælling til efterfølgende drøftelse. Praksisfortællingerne samles i en mappe således, at vi har en god materialesamling til senere brug eks.vis ved Ecers-evaluering og udarbejdelse af læreplan.

Ecers evalueringsmateriale anvendes mindst en gang årligt. Resultaterne i evalueringen danner grundlag for fremtidige tiltag/indsatsområder og aktiviteter. Ud over at klargøre potentielle udviklingspunkter i vores praksis er Ecers evalueringen også med til at anskueliggøre og bekræfte os i det vi gør, der virker.

Der er ikke noget som en friskbagt bolle, især hvis man selv har lavet den.

Der bages mindst en gang om ugen, med børn som deltagere. Bagværket indgår i børnenes formiddags- og eftermiddagsmåltid.

4 MÅLSÆTNINGER FOR DE ENKELTE LÆREPLANSTEMAER

4.1 ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med alsidig personlig udvikling angivet:

Barnets selvværd er en central del i udviklingen af en alsidig personlighed. Følelsen af at være værdsat og betydningsfuld er et meget vigtigt fundament for barnets generelle udvikling.

Vi bærer alle rundt på en historie som er fortællingen om os selv. En historie der fortæller hvem vi var engang og hvem vi er nu. Historien siger også noget om vores forhold til de mennesker vi har mødt på vores vej og som har været betydningsfulde for os. Først og fremmest handler historien om vores familie, men den handler også om de fællesskaber vi har været en del af som eks.vis børnehave og skole og de venskaber vi har knyttet der.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Mål:

- At børnene bliver styrket i deres selvværd, så de har lysten og modet til at gå i gang med nye udfordringer.
- Hvert enkelt barn skal mærke, at det er noget ganske særligt.
- At styrke børnenes indlevelsessevne så de bliver opmærksomme og respekterer hinandens følelser.
- Børnene skal udvikle en begyndende identitet. Kende deres alder og køn.
- At børnene har succes omkring sin egen kunnen.
- At børnene bliver så selvhjulpne som muligt.
- Børnene skal lære at se og forstå samspillet samt lære at løse egne konflikter

Mål i Børnemiljøperspektiv:

- Vi vil skabe et trygt og omsorgsfuldt miljø som fundament for det enkelte barns trivsel og udvikling, selvværd og selvtillid.
- Vi vil arbejde på, at skabe gode børnefællesskaber således at alle børn kan føle sig som en del af fællesskabet.
- Vi vil skabe rammer ude og inde som inspirerer til kreativitet, leg og legerelationer for det enkelte barn og fællesskabet.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Når børnene selv kan løse konflikter.
2. Tegn: Når vi ser nye legerelationer.
3. Tegn: Når børnene har lært noget nyt og udviser glæde.
4. Tegn: Når børnene kan klare ting uden voksenhjælp, eks. vis selv tage tøj på og klare toiletbesøg.
5. Tegn: Når børnene selv tager initiativer, og for eksempel sætter lege i gang.

6. Tegn: Når vi ser børnene fordybe sig på eget initiativ.
7. Tegn: Når børnene åbent går ind i ny læring og tør udfordre sig selv.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med alsidig personlig udvikling angivet:

1. Tiltag: Der skal være plads og mulighed for fordybelse
2. Tiltag: Mindre grupper til Samling - niveaudeling
3. Tiltag: Anvendelse af Trin for Trin materialet
4. Tiltag: Anvendelse af metoden "Den rare stol" fra DCUM (Børnemiljø)
5. Tiltag: Anvendelse af "Vendskabsbøgerne"
6. Tiltag: Anvendelse af vores konfliktløsningsmodel "Konflikt uden tabere"
7. Tiltag: Praksisfortællinger
8. Tiltag: Observationer
9. Tiltag: Ecers

4.2 SOCIALE KOMPETENCER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sociale kompetencer angivet:

Hvis barnet skal kunne begå sig "ude i den store verden" er det vigtigt, at det har fået de redskaber det skal bruge til at kunne agere i samspillet med andre. Det at kunne begå sig i de mange forskellige sammenhænge man kommer i igennem livet har stor betydning for hvordan man har det med sig selv. Vi er bevidste om, at børnehaven har en meget vigtig opgave i at være med til at bibringe og udvikle nogle gode og brugbare sociale kompetencer hos barnet.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sociale kompetencer angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene skal blive gode til at vise hensyn og respekt overfor hinanden og de voksne.
Børnene skal lære at vise omsorg, hjælpsomhed og empati overfor hinanden.
Børnene skal blive gode til at give udtryk for egne meninger og behov med særligt fokus på børn med særlige vanskeligheder.
Børnene skal blive gode til at løse konflikter på en for alle rar måde.

Mål i Børnemiljøperspektiv:

Vi arrangerer fællesskaber, hvor alle børn får mulighed for at øve sig i at stå frem for andre og give plads til andre.

Vi taler med børnene om det at tale ordentligt til hinanden

Vi støtter børnene i at vise hjælpsomhed, omsorg og medfølelse overfor hinanden.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene bliver gode til at løse egne konflikter.
2. Tegn: Vi ser et færre antal konflikter.
3. Tegn: Vi ser at børnene i højere grad viser hjælpsomhed overfor hinanden.
4. Tegn: Vi ser at børnegruppen bliver bedre til at inkludere børn med særlige behov.
5. Tegn: Vi ser at børnene giver rum og plads til hinanden.
6. Tegn: Vi ser at børn med særlige behov tør være i fokus.
7. Tegn: Vi ser at børnene bliver bedre til at vente på tur og give plads til andre. Eks. vis at lytte, at få hjælp.
8. Tegn: Vi ser at børnene bliver bedre til ikke at afbryde, når andre taler

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med social kompetence angivet:

1. Tiltag: Trin for Trin materialet (Et materiale med bl.a. lytteøvelser og samarbejdsøvelser. Børnene øver sig bl.a. også i at aflæse kropssprog og i at stoppe op og tænke sig om i en konflikt.
2. Tiltag: De daglige samlinger benyttes til at snakke om det med at behandle hinanden ligeværdigt. Snakken kan med fordel tage udgangspunkt i konkrete situationer
3. Tiltag: De voksne skaber rammerne for at børnene er i et trygt miljø både fysisk og psykisk.
4. Tiltag: Børnene skal indgå i aktiviteter hvor det kræves at de samarbejder. Eks. vis borddækning, oprydning, bagning, emneforløb m.m.
5. Tiltag: Vi vil i dagligdagen øve med børnene, at de ikke skal afbryde, når andre taler.
6. Tiltag: Vi vil øve med børnene, at de må vente på, at det bliver deres tur.
7. Tiltag: Vi vil dagligt lægge billedokumentation og tekst på Børnenettet
8. Tiltag: Paksisfortællinger som evalueringsredskab
9. Tiltag: Børnetegninger som evalueringsredskab
10. Tiltag: Ecers som evalueringsredskab ifht. vores praksis

4.3 SPROGLIG UDVIKLING

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med sproglig udvikling angivet:

Sprog er en vigtig forudsætning for at udtrykke sig og kommunikere med andre. Der findes forskellige sproglige dimensioner som tilsammen indgår i børns udviklingsproces og derfor skal have opmærksomhed. Talesprog, skriftsprog, kropssprog og billedsprog er blot nogle af de former for kommunikation, vi benytter os af.

Eks.vis denne praksisfortælling: Oskar spørger Gustav: "Er vi venner i dag?" "Ja" siger Gustav. Astrid spørger Oskar: "Er vi også venner i dag?" "Nej, desværre - ikke i dag" siger Oskar. "Ok" siger Astrid. "Er vi det så i morgen, Oskar?" spørger Astrid igen. "Ja, det kan vi godt" svarer Oskar. Astrid svarer: "Så har vi en aftale i morgen!"

Det er vigtigt at barnet støttes i at udvikle sit ordforråd og i at forstå begreber og regler, der gælder for det talte sprog. Deres naturlige interesse for det skrevne sprog skal dyrkes og bakkes op. Det er vigtigt, at børn forstår sammenhængen mellem feks. kropssprog, mimik og tale. Et varieret og korrekt dansk sprog og evnen til at bruge det, så det passer til forskellige situationer øger muligheden for at blive

forstået.

Børn har brug for at møde voksne, der lytter til dem med forståelse og anerkendelse. Sproglige færdigheder er et fundament for at høste viden og erfaringer. Det er derfor vigtigt, at støtte børnene i at sætte ord og begreber på de oplevelser de har i dagligdagen. Sproget er bl.a. en forudsætning for løsninger af problemer og konflikter.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med sproglig udvikling angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene tilegner sig et godt og nuanceret ordforråd
Børnene får kendskab til bogstaver, tal, begreber og former
Børnene udvikler interesse og nysgerrighed for tegn, symboler, bogstaver, tal, IT.
Børnene lærer at udtrykke hvad de mener.
Børnene har mulighed for at udvikle deres sprog gennem hverdagens aktiviteter.

Mål i børnemiljøperspektiv.

Udsmykning og indretning af rum ude og inde skal inspirere til at lege med sprog, bogstaver og tal.
Vi vil gennem bl.a. dialogisk læsning udvikle børnenes sprog og sprogforståelse.
Vi vil støtte det enkelte barn i at bruge sproget til at udtrykke ønsker, behov og følelser.
Vi vil især ifht. tosprogede bevidst bruge enhver situation til at sætte ord på.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene taler et forståeligt og nuanceret sprog inden de forlader børnehaven.
2. Tegn: Børnene leger, på eget initiativ, med sproget, former og begreber.
3. Tegn: Børnene bruger bogstaver og tal i praksis.
4. Tegn: Børnene bliver gode til at give udtryk for egne meninger og behov.
5. Tegn: Tosprogede tilegner sig et godt og nuanceret sprog inden de skal starte i skole.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med sproglig udvikling angivet:

1. Tiltag: Fokuseret sprogindsats.
2. Tiltag: Sprogpakken (materiale fra sprogafdelingen).
3. Tiltag: Måltrettet arbejde med førskolebørn.
4. Tiltag: Kommunal sproggruppe til børn med særlige sproglige udfordringer - herunder bl.a. 2-sprogede.
5. Tiltag: Dialogisk læsning, rim, remser og sang.
6. Tiltag: Skuespil og drama.
7. Tiltag: Børn med sproglige vanskeligheder trænes i små grupper.

4.4 KROP OG BEVÆGELSE

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med krop og bevægelse angivet:

Barnets forudsætninger for udvikling og læring hænger nøje sammen med motoriske færdigheder. Ved at styrke barnets udvikling af de motoriske færdigheder, styrker vi også dets forudsætninger for at udvikle sig og opnå læring. Barnet bliver bevidst om sin egen krop, når det bevæger sig og udfordres motorisk. Når barnet deltager i kropslige og sansemotoriske aktiviteter sker der både leg og læring. Søvn, kost og motion er vigtige faktorer for fysisk og psykisk trivsel og udvikling.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med krop og bevægelse angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene bevidstgøres om deres egen krop.
Børnene har mulighed for, at udfolde sig fysisk og opleve glæden ved at bruge kroppen.
Børnene tilegner sig viden om sund livsstil - søvn, kost og motion.

Mål i børnemiljøperspektiv:

Der skal være rum ude og inde som kan skabe motivation og glæde ved at bruge kroppen.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene selv igangsætter bevægelseslege.
2. Tegn: Børnene kan benævne de forskellige legemsdele.
3. Tegn: Børnene inddrager på eget initiativ børnemassage i legen.
4. Tegn: Børn med særlige behov udvikler sig positivt.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med krop og bevægelse angivet:

1. Tiltag: Bevægelseslege på flere aldersmæssige niveauer.
2. Tiltag: Børnemassage.
3. Tiltag: Fast tid i Kulturcentrets hal.
4. Tiltag: "Ud af huset" mindst én gang om ugen.
5. Tiltag: Emneuger om krop, kost og bevægelse.
9. Tiltag:

4.5 NATUR OG NATURFÆNOMENER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med natur og naturfænomener angivet:

Natur og naturfænomener er meget mere end en tur i skoven. Natur og naturfænomener handler også om fordybelse, eksperimenter, respekt og kendskab til miljø, erfaring med årstider og vejr.

Vi ved alle, at der skal værnes om natur og dyreliv og netop derfor skal børnehaven være med til at øge kendskabet, forståelsen, respekten og glæden ved dens værdier.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene øger kendskabet til dyre og planteliv.
Børnene oplever glæden ved at færdes i naturen.
Børnene oplever naturens omskifteighed.
Børnene tilegner sig respekt for natur og dyreliv.

Mål i Børnemiljøperspektiv:

Vi vil skabe spontane og tilrettelagte rammer og forløb, der kan fremme motivation, interesse og glæde ved natur og dyreliv.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene udviser interesse og glæde ved at opholde sig i naturen.
2. Tegn: Børnene udviser kendskab, forståelse og respekt for dyr og planter
3. Tegn: Børnene er opmærksomme på de forandringer der sker i naturen. Vinter – forår – sommer og efterår
4. Tegn: Børnene samler affald op på eget initiativ.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med natur og naturfænomener angivet:

1. Tiltag: Vi bevæger os ud i naturen mindst en gang om ugen.
2. Tiltag: Studere smådyr og fugle.
3. Tiltag: Samle blomster og blade.
4. Tiltag: Kigge snuse og lege i naturen.
5. Tiltag: Vi vil udnytte årstidernes skiften til eks. vis små eksperimenter.
6. Tiltag: Børnene er med til at samle affald.
7. Tiltag: Emneforløb omkring eks. vis miljø, affald, affaldssortering m.v.
8. Tiltag: Børnehaven indgår i emneforløb sammen med skolen i "Projekt have til mave".

4.6 KULTURELLE UDTRYKSFORMER OG VÆRDIER

SAMMENHÆNG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende fokus for jeres arbejde (sammenhæng) med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

I retning mod at forstå sin egen og andres identitet skal barnet have mulighed for at få kendskab til både den kultur som det selv er en del af og de fremmede kulturer der også er i vort samfund og i den globale verden i øvrigt.

Barnet skal møde voksne, der formidler og støtter dem i at afprøve forskellige udtryksformer og giver dem mulighed for kreativ udfoldelse. Der skal være adgang til materialer, redskaber og moderne medier.

MÅLSÆTNING OG TEGN

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner for den nuværende periode er følgende overordnede mål for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

Dagtilbuddets overordnede mål:

Børnene lærer om almindelige danske traditioner.

Børnene lærer sange og sanglege fra den gamle danske sangskat.

Børnene skal inspireres og motiveres til kreativ og kunstnerisk udfoldelse.

Børnene skal have mulighed for at dyrke egen inspiration og motivation.

Børnene deltager i skuespil/musikalsk optræden.

Mål i Børnemiljøperspektiv:

Børnene skal have mulighed for at dyrke egen inspiration og motivation ved, at der til enhver tid er materialer som eks. vis papir, farver m.m. til rådighed - i børnehøjde.

Børn med særlige behov tør stå frem og optræde for de andre i gruppen.

Følgende tegn på læring hos børnene blev formuleret:

1. Tegn: Børnene kan fortælle noget om baggrund og indhold i de forskellige højtider og traditioner.
2. Tegn: Børnene udviser glæde ved sang og sanglege - også på eget initiativ.
3. Tegn: Børnene laver deres egne skuespil og teaterforestillinger.
4. Tegn: Børnene bruger div. kreative materialer lystbetonet.
5. Tegn: Vi ser børn med særlige behov blive inkluderet i legen omkring eks. vis drama og skuespil.
6. Tegn: Børnene udviser interesse og nysgerrighed ift. fremmede kulturer.

TILTAG

I forbindelse med formuleringen af pædagogiske læreplaner blev følgende tiltag i arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier angivet:

1. Tiltag: Vi følger årets forskellige højtider som Fastelavn, Påske, høst og Jul.
2. Tiltag: Deltagelse i børne-julegudstjeneste sammen med skolebørnene.
3. Tiltag: Gennem året vil vi i samlingsstunde og spontant synge sange og lege sanglege.
4. Tiltag: Deltage i teaterforestilling sammen med skolen.

5. Tiltag: Lave små teater og dramaforestillinger i børnehaven.
6. Tiltag: Udvide kendskabet til fremmede kulturer ved at inddrage nogle af vore tosprogede forældre.
7. Tiltag: Bamsebiblioteket

Så er der så og plantetid. Ud over at så frø har børnene lavet forspiring af forskellige planter. Børnehaven har sit eget højbed i projekt "Have til mave". Projektet involverer alle børn i den sandrevne institution. (Skole/bh).

5 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ SOM EN INTEGRERET DEL AF DET PÆDAGOGISKE ARBEJDE

5.1 ARBEJDET MED ET GODT BØRNEMILJØ

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er arbejdet med børnemiljøet beskrevet med følgende ord:

Der henvises til "Mål i børnemiljøperspektiv" i tilknytning til hvert læreplanstema. Med baggrund i DCUM`s materiale vil vi arbejde med børneinterview til kortlægning af børnenes perspektiv ift. det Fysiske, det Psykiske og det æstetiske børnemiljø.

5.2 ARBEJDET MED BØRNEMILJØVURDERINGER

Under udarbejdelsen af pædagogiske læreplaner er anvendelsen af børnemiljøvurderinger til at skabe inkluderende læringsmiljøer beskrevet med følgende ord:

Vi har en forventning om, at børnenes perspektiv kan give os en pejling på de 3 miljøforhold. Det skal være grundstenen for det videre arbejde. Med SMTTE modellen vil vi kunne anskueliggøre og præcisere bl.a. behov og tiltag.

6 AFSLUTNING

Som beskrevet indledningsvis vil denne læreplan være med til at sætte retning for den pædagogiske praksis i den kommende periode. Vi opfatter ikke læreplanen som et snærende bånd, men snarere som et dynamisk værktøj, der til enhver tid kan justeres ind ifht. nye mulige farbare veje i vores pædagogiske praksis.

Læreplanen fremlægges for vores Fællesbestyrelse.

Læreplanen findes på hjemmesiden under www.Viborg.dk

Evt. spørgsmål kan rettes til afd. leder Jens K. Thomsen, tlf. 87872610.

Hjernen&Hjertet

Hjernen&Hjertet er et IT-system, som Rambøll har udviklet til at understøtte arbejdet med udvikling og dokumentation af kvalitet i dagtilbud.

Systemet hedder "Hjernen&Hjertet", fordi det forener den logisk-rationelle "hjerneaktivitet" det er at måle og dokumentere kvalitet, med den "hjerteaktivitet", det er at levere kvalitet i samværet med vores fælles børn.

Hjernen&Hjertet samler oplysninger fra de pædagogiske læreplaner, oplysninger til pædagogisk tilsyn, "Dialogprofiler" til brug i forbindelse med forældresamtalerne og andre oplysninger om den pædagogiske kvalitet.

Oplysninger fra alle disse forskellige dokumentationsopgaver, suppleret med kommunale nøgletal gør det muligt gennem Hjernen&Hjertet at give alle et bedre overblik over kvaliteten i det pædagogiske arbejde.

Du kan læse mere om Hjernen&Hjertet på hjemmesiden: **www.hjernenhjertet.dk**